

MONITOR BEZPIECZEŃSTWA INSTYTUTU ZACHODNIEGO

4/2023
15.09.2023

Redakcja:

Karol Janoś (red. naczelny), prof. dr hab. Sebastian Wojciechowski

OBRONNOŚĆ

🕒 ZAKUP AMERYKAŃSKICH POCISKÓW POWIETRZE-POWIETRZE PRZEZ RFN

[20.07.2023] Departament Stanu USA poinformował o zgodzie na sprzedaż RFN prawie tysiąca pocisków powietrze-powietrze. Broń ta powinna znacząco zwiększyć zdolności militarne niemieckich sił powietrznych. Chodzi dokładnie o sprzedaż 969 pocisków *AIM-120 Advanced Medium Range Air-to-Air Missiles* (AMRAAM) najnowszej wersji C-8. Wartość kontraktu ma wynieść ok. 2,9 mld USD. Poza samymi pociskami bojowymi umowa obejmuje też: 12 sekcji naprowadzania pocisków, pociski treningowe, zestawy telemetryczne, części zamienne, kontenery do przenoszenia pocisków, urządzenia do bezpiecznej komunikacji, sprzęt do przeprogramowywania pocisków i inne elementy wyposażenia. Pociski AMRAAM są już zintegrowane z niemieckimi samolotami bojowymi *Eurofighter*. Luftwaffe posiada 134 takie maszyny, a kolejnych 38 zostało zamówione. *Eurofighter* w typowej konfiguracji może przenosić od sześciu do ośmiu pocisków AMRAAM. (SW)

🕒 NIEMIECKI RESORT GOSPODARKI I OCHRONY KLIMATU ZAPOWIADA UPROSZCZENIE PROCEDUR W SPRAWIE EKSPORTU UZBROJENIA

[25.07.2023] Federalne Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu zapowiedziało wprowadzenie zmian dotyczących eksportu uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Ich celem ma być przyspieszenie procesu udzielania zezwoleń na eksport broni do wybranych państw UE i NATO, a także innych bliskich partnerów Niemiec. Na mocy nowych przepisów zezwolenia nie będą rozpatrywane w trybie indywidualnych spraw, jak miało to miejsce do tej pory, tylko na podstawie ogólnej, ustandaryzowanej procedury. Nowe regulacje mają obowiązywać od września. Nie znajdą one jednak zastosowania wobec Ukrainy. W stosunku do tego państwa stosowane są już inne specjalne regulacje, na mocy których zezwolenia na eksport uzbrojenia są udzielane w trybie przyspieszonym. (KJ)

🕒 NIEMIECKI KONCERN RHEINMETALL ZAPOWIADA UTWORZENIE W UKRAINIE ZAKŁADÓW SERWISOWYCH DLA CZOŁGÓW *LEOPARD*

[28.07.2023] Jeden z największych niemieckich koncernów zbrojeniowych Rheinmetall zapowiedział uruchomienie w ciągu kilku tygodni w Ukrainie zakładów serwisowych, w których remontowane będą niemieckie czołgi *LEOPARD* i inne systemy uzbrojenia dostarczane przez RFN. Centra serwisowe na terytorium Ukrainy mają stanowić element większej sieci zakładów naprawczych, które będą zlokalizowane w państwach z nią sąsiadujących. W lipcu takie centrum serwisowe zostało uruchomione w Polsce (w zakładach Bumar w Gliwicach). Armin Papperger, prezes Rheinmetall poinformował, że koncern prowadzi rozmowy na temat uruchomienia kolejnych zakładów serwisowych w Rumunii.

Już kilka miesięcy temu Rheinmetall sygnalizował, że w dłuższej perspektywie chce rozpocząć działalność w Ukrainie. Zgodnie z przedstawionymi planami koncern zamierza uruchomić zakłady, w których produkowany byłoby nowy model czołgu – *PANTHER*. W czerwcu br. Rheinmetall powołał w tym celu wspólnie z ukraińskim państwowym koncernem Ukroboronprom spółkę. W pierwszej

kolejności ma ona zajmować się serwisem i naprawami pojazdów wojskowych produkowanych przez Rheinmetall, a następnie produkcją kołowych transporterów opancerzonych *FUCHS*. (KJ)

🕒 **W NIEMCZACH ROZPOCZĘTO BUDOWĘ ZAKŁADU PRODUKUJĄCEGO CZĘŚCI DO AMERYKAŃSKIEGO SAMOLOTU F35**

[1.08.2023] W miejscowości Weeze w Nadrenii Północnej-Westfalii rozpoczęła się budowa nowego zakładu koncernu Rheinmetall, w którym wytwarzane będą części do samolotu *F35*. Samoloty tego typu znajdą się na wyposażeniu sił powietrznych RFN w 2026 r. Mają one być przeznaczone do przenoszenia broni nuklearnej. Dzięki zakupowi tego typu maszyn Niemcy będą mieli zabezpieczone zdolności do dalszego udziału w natowskim programie współdzielenia taktycznej broni nuklearnej (*NATO Nuclear Sharing*). Obecnie siły zbrojne RFN wykorzystują do tego celu samoloty *Tornado*. Decyzja o nabyciu samolotów *F35* została podjęta przez rząd RFN w 2022 r., krótko po rozpoczęciu agresji Rosji na Ukrainę. Zgodnie z zwartą w ub. roku umową Niemcy naberą 35 maszyn (koszt transakcji ma wynieść ok. 8,4 mld euro). Zakup będzie sfinansowany w całości ze środków pochodzących z ustanowionego w czerwcu 2022 r. specjalnego funduszu na rzecz wzmocnienia Bundeswehry (*Sondervermögen*).

W powstającej w Niemczech nowej fabryce koncernu Rheinmetall ma być produkowanych we współpracy z amerykańskimi przedsiębiorstwami Northrop Grumman i Lockheed Martin co najmniej 400 elementów kadłuba *F35*. Według informacji ujawnionych przez Rheinmetall, koncern zainwestuje w budowę nowego zakładu ponad 100 mln euro. Linie produkcyjną będzie obsługiwać ok. 400 pracowniczek i pracowników. Produkcja w nowym zakładzie ma rozpocząć się w 2025 r. (KJ)

🕒 **UDZIAŁ NIEMIECKICH SPADOCHRONIARZY W ĆWICZENIACH NATO W POLSCE**

[1-9.08.2023] Spadochroniarze z Niemiec oraz sześciu innych państw członkowskich NATO (Belgii, Czech, Włoch, Holandii, Polski i Wielkiej Brytanii) uczestniczyli w Polsce we wspólnych ćwiczeniach („Tydzień Skoków”). Ich głównym celem było rozszerzenie współpracy międzynarodowej oraz doskonalenie różnych umiejętności technicznych, w tym skoków ze śmigłowca. Szkolenie zostało zorganizowane pod Krakowem, a praktyczne zajęcia odbywały się między innymi na Pustyni Błędowskiej i Jeziorze Żywieckim w południowej części Polski. Jak poinformowano, uczestnicy szkolenia oddali łącznie ponad 400 skoków spadochronowych z pokładu samolotu *C-295M* i śmigłowca *W-3 Sokół*. (SW)

BEZPIECZEŃSTWO WEWNĘTRZNE

🕒 **WZROST PRZESTĘPCZOŚCI W NIEMCZACH WŚRÓD AFGAŃSKICH MIGRANTÓW**

[1.07.2023] Polityka azylowa i specjalne programy relokacji sprawiły, że obecnie w RFN przebywa 6 razy więcej migrantów z Afganistanu niż 10 lat wcześniej. Według Federalnego Urzędu ds. Migracji i Uchodźców (*Bundesamt für Migration und Flüchtlinge*, BAMF) pod koniec czerwca 2023 r. w Niemczech zarejestrowano 395 tys. obywateli Afganistanu. Dekadę wcześniej było ich niecałe 67 tys. Zdecydowana większość z nich trafia do Niemiec poprzez system azylowy. Proceder ten uległ

nasileniu na skutek przejścia władzy przez talibów. Od tego momentu do Niemiec dotarło ponad 30 tys. Afgańczyków dzięki lotom ewakuacyjnym i rządowym programom relokacji. W grupie tej znalazło się ponad 4 tys. byłych lokalnych pracowników afgańskiej administracji, w tym członkowie ich rodzin – w sumie 19 tys. osób. Druga popularna opcja dotarcia mieszkańców Afganistanu do RFN to nielegalna migracja głównie szlakiem wiodącym przez Turcję-Grecję. Z danych BAMF wynika, iż tylko do końca lipca br. Afgańczycy złożyli ponad 31 tys. wniosków o azyl. 47,6% mieszkających w Niemczech Afgańczyków otrzymywało tzw. dochód obywatelski – odpowiednik zasiłku dla bezrobotnych. Dla porównania w tym okresie zasiłek ten pobierało 5,3% ogółu obywateli RFN. Poważnym narastającym problemem jest też stosunkowo wysoki poziom przestępczości wśród afgańskiej społeczności – dotyczy to przede wszystkim młodych mężczyzn, którzy wjechali do Niemiec nielegalnie. Według policyjnych statystyk Afgańczycy w 2020 r. popełnili 21 tys. przestępstw – w tym 4 tys. z użyciem przemocy oraz dopuścili się 94 zabójstw. W ostatnim czasie najbardziej spektakularnym przejawem przestępczości był gwałt na młodym Polaku, do którego doszło na stacji metra w Monachium w sierpniu br., gdzie sprawcą był 20-letni Afgańczyk. (SW)

🕒 **BYŁY DOWÓDCA JEDNOSTKI SPECJALNEJ BUNDESWEHRY ZOSTANIE WICESZEFEM NIEMIECKIEGO WYWIADU**

[28.07.2023] Media w Niemczech ujawniły informację, że generał brygady Dag Baehr, pełniący obecnie funkcję szefa dowództwa odpowiedzialnego za zapewnienie sił i zdolności do walki elektronicznej i operacji cybernetycznych (*Kommando Aufklärung und Wirkung*) jesienią br. obejmie stanowisko zastępcy prezydenta Federalnej Służby Wywiadowczej (*Bundesnachrichtendienst, BND*). Gen. Baehr to doświadczony oficer wojsk specjalnych. W latach 2013–2017 dowodził jednostką sił specjalnych (*Kommando Spezialkräfte, KSK*) w Calw. W trakcie dotychczasowej służby w siłach zbrojnych zajmował też wiele ważnych stanowisk w resorcie obrony (był m.in. szefem referatu odpowiedzialnego za operacje w Afganistanie), a także w międzynarodowych organach wojskowych (m.in. w Kwaterze Głównej Sił NATO w Europie).

Gen. Baehr będzie jednym z trzech zastępców szefa BND. Zgodnie z przyjętym zwyczajem na stanowisko jednego z wiceszefów niemieckiego wywiadu zawsze mianowany jest przedstawiciel Bundeswehry. Gen. Baehr dysponuje doświadczeniem w kooperacji z BND – współpracował z wywiadem m.in. w trakcie realizacji przez KSK tajnych misji w Afganistanie. Obecny zastępca prezydenta BND z ramienia sił zbrojnych, generał major Wolfgang Wien, we wrześniu br. obejmie stanowisko doradcy wojskowego w przedstawicielstwie Niemiec w Kwaterze Głównej NATO w Brukseli. (KJ)

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

🕒 **SPOTKANIE SZEFÓW RESORTÓW OBRONY AUSTRII, RFN I SZWAJCARII**

[11.07.2023] W Bernie odbyło się spotkanie ministrów obrony Austrii, Niemiec i Szwajcarii w ramach formatu *DACH*. Do głównych tematów spotkania należała wojna w Ukrainie, sytuacja w Bałkanach Zachodnich oraz dalszy rozwój kooperacji militarnej. Ważnym elementem na agendzie rozmów była

także ogłoszona przez RFN w 2022 r. inicjatywa europejskiej tarczy przeciwlotniczej i przeciwrakietowej (*European Sky Shield Initiative*, ESSI). Podczas spotkania w szwajcarskiej stolicy szefowe resortów obrony Austrii i Szwajcarii podpisały dokumenty w sprawie przystąpienia tych państw do tego projektu. Zgodnie z założeniami współpraca w ramach ESSI ma polegać na wspólnym zakupie przez państwa w nią zaangażowane gotowych systemów obrony powietrznej oraz rakiet krótkiego, średniego i dalekiego zasięgu. Wiele uwagi poświęcono także kwestii pomocy wojskowej dla Ukrainy. Niemcy prowadzą ze Szwajcarią rozmowy na temat odkupienia przez niemieckiego producenta 25 czołgów *Leopard 2*, które są obecnie na wyposażeniu szwajcarskich sił zbrojnych. Transakcja ta miałaby pozwolić Niemcom na uzupełnienie luk w wyposażeniu Bundeswehry, które powstały wskutek dostaw tego typu systemów uzbrojenia na Ukrainę.

Spotkania w ramach formatu *DACH* (akronim: Deutschland–Austria–Confoederatio Helvetica) odbywają się od 2017 r. z inicjatywy Niemiec. Ich celem jest koordynacja trójstronnej współpracy i planowanie wspólnych projektów w dziedzinie polityki bezpieczeństwa i obrony. W ramach formatu poza spotkaniami na najwyższym politycznym szczeblu mają miejsce także regularne konsultacje na poziomie roboczym. Do głównych obszarów współdziałania należy współpraca wojskowa (realizacja wspólnych ćwiczeń i szkoleń), bezpieczeństwo cybernetyczne, wsparcie procesu dowodzenia oraz kwestia międzynarodowej kontroli zbrojeń. (KJ)

🕒 NIEMIECKIE OCENY SZCZYTU NATO W WILNIE

[11.-12.07.2023] Oceny przebiegu i ustaleń szczytu NATO w Wilnie były w Niemczech zróżnicowane. W wielu komentarzach i relacjach na temat wileńskiego szczytu NATO zwracano uwagę na kwestie różnic między państwami Europy Środkowo-Wschodniej i państwami Zachodu w percepcji zagrożeń i oceny scenariuszy rozwoju sytuacji bezpieczeństwa w kontekście członkostwa Ukrainy w Sojuszu. Między innymi w materiale opublikowanym na łamach „*Süddeutsche Zeitung*” (12.07.2023) wskazywano, że w ocenie państw Europy Środkowo-Wschodniej członkostwo Ukrainy w NATO traktowane jest jako szansa na zwiększenie bezpieczeństwa w Europie. Z kolei po stronie RFN i innych państw zachodnich wciąż obecne są obawy, że już samo tylko wystosowanie zaproszenia do członkostwa Ukrainy w NATO mogłoby być czynnikiem, który spowoduje, że NATO stanie się stroną w konflikcie z Rosją. Zdaniem dziennikarzy bawarskiego dziennika między członkami Sojuszu pełna zgodność występuje tylko w odniesieniu do jednej kwestii – nikt nie chce, aby trwająca wojna w Ukrainie przekształciła się w wojnę światową.

Benjamin Tallis, ekspert Niemieckiego Towarzystwa Polityki Zagranicznej w analizie opublikowanej na portalu internetowym „*Der Spiegel*” (11.07.2023) zwracał uwagę, że powściągliwe stanowisko USA i Niemiec wobec kwestii członkostwa Ukrainy w NATO wynikało z obawy o eskalację konfliktu z Rosją. W jego ocenie ryzyko takie nie istnieje, gdyż Sojusz dysponuje odpowiednim potencjałem odstraszania wobec Rosji. Jak argumentował dalej, państwa zachodnie od miesiąca dostarczają sprzęt i uzbrojenie Ukrainie i Putin nie zdecydował się na bezpośredni konflikt z nimi. W ocenie eksperta problematyczną kwestią z punktu widzenia USA w sprawie członkostwa Ukrainy w NATO jest to, że po stronie państw europejskich brakuje gotowości, aby w większym stopniu zaangażować się na rzecz swojego bezpieczeństwa. Administracja prezydenta Bidena, zdaniem analityka, obawia się

też, że w obliczu agresywnej polityki Chin, na USA w razie eskalacji konfliktu z Rosją spadłby dodatkowy ciężar związany z udzieleniem wsparcia państwom europejskim.

Dziennikarz „Der Spiegel” Jan Puhl (12.07.2023) wskazywał, że państwa Europy Środkowo-Wschodniej, tak jak i sama Ukraina mogą być „zszokowane” wynikami szczytu w Wilnie. W jego ocenie w Polsce, Litwie, Łotwie, Estonii i Słowacji, które są państwami frontowymi NATO, panuje poczucie, że nie są one „poważnie traktowane” przez państwa Zachodu. Publicysta zwracał przy tym uwagę, że państwa te przyjęły miliony uchodźców z Ukrainy i stale przekazują dostawy sprzętu i uzbrojenia wojskowego temu państwu. Zdaniem Puhla, mocarstwa zachodnie nie skorzystały w Wilnie z szansy na to, by wzmocnić wschodnią flankę. „Wschód ponownie został zignorowany” przez państwa Zachodu – konkludował. Krytycznie przebieg szczytu oceniła w audycji radiowej rozgłośni Deutschlandfunk analityczka ds. bezpieczeństwa Stefanie Babst. Według niej ze strony państw NATO zabrakło wyraźnego sygnału wsparcia pod adresem Ukrainy. Uważa ona, że wysuwane argumenty, jakoby wyraźne deklaracje w sprawie członkostwa Ukrainy w NATO miałyby przyczynić się do eskalacji trwającej wojny, są bezpodstawne. Jak uzasadniała, mimo ciągłego wsparcia ze strony państw Sojuszu udzielanego stronie ukraińskiej, Putin unika bezpośredniej konfrontacji z NATO i jest tym bardziej mało prawdopodobne, by jasny komunikat na szczycie dotyczący członkostwa Ukrainy mógł w tej sprawie coś zmienić.

Całkiem odmiennej oceny szczytu w Wilnie dokonał komentator dziennika „Die Welt” (12.07.2023) Jacques Schuster. Zdaniem tego publicysty, postulaty państw Europy Środkowo-Wschodniej, w tym przede wszystkim przedstawienie konkretnego terminarza przyjęcia Ukrainy do NATO i udzielenie jej gwarancji bezpieczeństwa, byłyby nie do zrealizowania przez nie same. A członkostwo Ukrainy w Sojuszu w trakcie trwającej wojny niosłoby ryzyko eskalacji konfliktu. Schuster konkludował, że agresja Rosji na Ukrainę uwidoczniała fakt, iż państwa Europy są w sprawach bezpieczeństwa całkowicie zdane na pomoc ze strony USA. Na łamach „Süddeutsche Zeitung” (12.07.2023) Joachim Käppner zwracał uwagę, że zaproponowanie Ukrainie konkretnego planu czasowego w sprawie członkostwa miałoby jedynie wydźwięk symboliczny i nie wpłynęłoby w żaden sposób na przebieg trwającej wojny. Według publicysty „zimny realizm” prezydenta Bidena w sprawie członkostwa Ukrainy może być finalnie bardziej użyteczny z perspektywy Kijowa. Argumentował, że podanie przez NATO konkretnej daty przystąpienia Ukrainy do Sojuszu stanowiłoby motywację dla Putina, aby kontynuować inwazję w celu zniweczenia tych planów. Publicysta podsumowując przebieg wileńskiego szczytu Sojuszu, wskazywał, że z punktu widzenia Ukrainy w obecnej sytuacji dużo większe znaczenie niż ustalenia dotyczące jej przyszłego członkostwa w NATO mają złożone w Wilnie deklaracje na temat dalszego wsparcia ze strony państw Sojuszu w zakresie dostaw sprzętu i uzbrojenia, środków finansowych, dostępu do informacji i pomocy humanitarnej. Wedle jego opinii takie wsparcie to jedyna droga do tego, aby „skłonić Putina” do zaprzestania agresywnych działań wobec Kijowa i rozpoczęcia negocjacji pokojowych.

W podobny sposób ustalenia szczytu komentował Andreas Schwarzkopf w „Frankfurter Rundschau” (12.07.2023). W jego ocenie ważne znaczenie z punktu widzenia Kijowa mają przede wszystkim złożone w trakcie wileńskiego szczytu obietnice dotyczące dalszego wsparcia ze strony państw NATO pod postacią dostaw potrzebnego sprzętu i uzbrojenia wojskowego, a także zadeklarowana

pomoc ze strony państw G7, która ma w dłuższej perspektywie zapewnić Ukrainie zdolność do samodzielnej obrony. (KJ)

🕒 **OBECNOŚĆ NIEMIECKICH SIŁ POWIETRZNYCH W ISLANDII**

[1.-10.08.2023] Niemieckie siły powietrzne rozpoczęły rozmieszczanie myśliwców w Islandii w celu wdrażania zaawansowanego wsparcia bojowego (*Agile Combat Employment, ACE*). Od 1 do 10 sierpnia niemieckie *Eurofighter*y prowadziły szkolenie w Islandii, współpracując z tamtejszą strażą przybrzeżną i innymi regionalnymi sojusznikami. Jest to kontynuacja wcześniejszych działań, kiedy to w terminie 26-28 lipca sześć *Eurofighterów* i dwa samoloty transportowe *A400M* przybyły do bazy lotniczej Islandzkiej straży przybrzeżnej na lotnisku w Keflaviku. Natowski nadzór nad przestrzenią powietrzną Republiki Islandii jest misją realizowaną w ramach Air Surveillance and Interception Capability to Meet Iceland's Peacetime Preparedness Needs (ASIC IPPN), zgodnie z koncepcją Komitetu Wojskowego NATO dotyczącą Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej NATO (*NATO Integrated Air and Missile Defence System, NATINAMDS*). Wynika on z zobowiązań sojuszniczych oraz faktu, że Islandia nie posiada możliwości samodzielnego wojskowego nadzorowania swojej przestrzeni powietrznej. Rotacyjne dyżury państw członkowskich NATO w ramach ASIC IPPN prowadzone są już od 2008 r. Każdy z komponentów zlokalizowany jest w bazie w Keflaviku. Składa się z 4-8 samolotów pełniących 3-4-tygodniowe rotacje. W odróżnieniu od misji Baltic Air Policing, myśliwce NATO realizują zadania w Islandii jedynie rotacyjnie ok. 3 razy w roku, bez utrzymywania ciągłości pobytu. (SW)

🕒 **POSŁOWIE KOALICJI RZĄDOWEJ W NIEMCZECH DOMAGAJĄ SIĘ DOSTAW CZĘŚCI ZAMIENNYCH DO UZBROJENIA UKRAIŃSKICH SIŁ ZBROJNYCH**

[30.08.2023] Andreas Schwarz (SPD) i Sebastian Schäfer (Sojusz 90/Zieloni), którzy zasiadają w komisji budżetowej Bundestagu, wystosowali list do niemieckich koncernów zbrojeniowych, w którym domagają się dostaw części zamiennych do uzbrojenia i sprzętu wojskowego wykorzystywanego przez siły zbrojne Ukrainy. „Armia ukraińska pilnie potrzebuje wsparcia w zakresie napraw, konserwacji i serwisu uzbrojenia, którego dostawy zorganizował lub sfinansował rząd federalny” – wskazywali politycy. List parlamentarzystów powstał krótko po ich kilkudniowej wizycie w Ukrainie, w trakcie której pozyskiwali informacje na temat wykorzystania uzbrojenia i sprzętu wojskowego dostarczanego Ukrainie przez RFN i prowadzili rozmowy z przedstawicielami ukraińskich sił zbrojnych na temat ich aktualnych potrzeb. (KJ)

